

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาผลการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา เรื่อง เพศศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
2. แบบฝึกทักษะ
3. แผนการจัดการเรียนรู้
4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD
5. ประสิทธิภาพ
6. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
7. ดัชนีประสิทธิผล
8. ความพึงพอใจ
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 9.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 9.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 220 - 243) ได้จัดทำหลักสูตรการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาดังมีสาระสำคัญต่อไปนี้

ความสำคัญ

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา จะเป็นสาระการเรียนรู้ที่เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนจำเป็นต้องเรียน เพราะการมีสุขภาพดีเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ประการแรกของคนไทย ที่รัฐบาลได้กำหนดไว้เป็นนโยบายและมาตรการในการจัดการศึกษาของประเทศ เพื่อพัฒนาทรัพยากรของมนุษย์ให้สามารถยืนหยัดอย่างไทยในประชาคมโลก ทั้งปัจจุบันและอนาคต (กรมวิชาการ. 2546 : 1) โดยการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช

2544 ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ซึ่งมุ่งเน้นเรื่อง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม สุขภาพการป้องกัน โรค การส่งเสริม การพัฒนาสุขภาพ และการบริหารจัดการชีวิตเพื่อดำรงสุขภาพที่ดีอันเป็นรากฐานสำคัญอย่างยิ่งใน การดำเนินชีวิตที่สมดุลทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และ จิตวิญญาณ อันเป็นองค์ประกอบของ การมีภาวะสุขภาพที่สมบูรณ์

ธรรมชาติและลักษณะเฉพาะ

การเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียน ด้านปัญญา พัฒนาระบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การตัดสินใจ และการแก้ปัญหา โดยการให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง เข้าใจธรรมชาติและชีวิต รู้จักและเข้าใจตนเอง เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น รักการออกกำลังกายและเล่นกีฬา รวมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดีเพื่อให้สามารถปฏิบัติตนได้ถูกต้องเหมาะสม ทั้งในด้านการป้องกัน โรค การส่งเสริม และการดำรงไว้ซึ่งสุขภาพที่ดีอย่างถาวรทั้งของตนเอง ครอบครัว และชุมชน ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา จะเป็นการมุ่งเน้นการเรียนรู้ทางปัญญา เพื่อวางรากฐานด้านสุขภาพให้เข้มแข็งเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อป้องกันปัญหาสุขภาพตั้งแต่เริ่มแรก ให้สามารถเผชิญสถานการณ์ที่คุกคามสุขภาพได้ตลอดไป อันจะนำไปสู่การพัฒนาสุขภาพที่ยั่งยืนตรงตามเป้าหมาย สอดคล้องกับแนวคิดของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 “สุขภาพเป็นพื้นฐานของชุมชน”

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็น สำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ การเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งสถานศึกษาพัฒนา เพิ่มเติมได้ โดยการกำหนดมาตรฐานไว้ดังนี้

1. มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระหมายถึง ข้อกำหนดสิ่งที่คาดหวังว่านักเรียน ต้องรู้และสามารถทำได้ภายใน 12 ปี มีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ ความรู้ ทักษะ/กระบวนการและ คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม ซึ่งกำหนดตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในจุดหมายของหลักสูตร ดังนั้นมาตรฐานการเรียนรู้ จึงเป็นมาตรฐานกลางสำหรับสถานศึกษา ท้องถิ่นและชุมชน นำไป กำหนดหลักสูตร จัดหลักสูตรการสอนและการประเมินผลให้เป็นแนวเดียวกัน เพื่อให้การเรียนรู้ ของนักเรียนเป็นประสบการณ์ที่มีความเชื่อมโยงอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ มาตรฐานการเรียนรู้ เป็นสิ่งบ่งบอกถึงความรู้และประสิทธิภาพต่าง ๆ ที่นักเรียนสามารถทำได้ในแต่ละสาระใช้เป็น มาตรฐานกลางสำหรับ การตรวจสอบ ประเมินและตัดสินสภาพการจัดการเรียนรู้ จำนวนมาตรฐาน การเรียนรู้ในแต่ละสาระจะมีไม่เท่ากัน ซึ่งแต่ละมาตรฐานการเรียนรู้จะมีความหมายและ

เป็นความจำเป็นที่ครูผู้สอนต้องทำความเข้าใจให้กระจ่าง

2 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น (Benchmarks) มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นเป็นตัวบ่งชี้การเรียนรู้ ที่หลักสูตรคาดหวังจะเกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน เมื่อเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น องค์ประกอบ ที่สำคัญที่ปรากฏอยู่ในมาตรฐานช่วงชั้น มี 3 ส่วน คือ ทักษะกระบวนการ ที่บ่งบอกถึงความสามารถนำ การปฏิบัติ (Performance) และความรู้ (Knowledge) รวมทั้งคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมพึงประสงค์ ดังนั้นมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น จึงเป็นสิ่งที่บอกให้รู้ว่ามีนักเรียนทุกคนควรรู้อะไร สามารถทำอะไรได้ มีเจตคติและค่านิยมในเรื่องนั้น ๆ อย่างไรซึ่งเป็นการให้รายละเอียดเพิ่มเติมจากมาตรฐานการเรียนรู้และระบุขอบข่ายเนื้อหาสำหรับครูผู้สอน นำไปจัดสาระการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุระดับคุณภาพดังที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจำนวนมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นในแต่ละช่วงชั้นจะมีจำนวนไม่เท่ากัน

สาระ (Strands)

สาระ คือ กรอบเนื้อหาหรือกรอบข่ายองค์ความรู้ที่จัดเป็นหมวดหมู่ของเนื้อหาเฉพาะด้านอย่างเป็นระบบ ซึ่งแตกต่างกันไปตามธรรมชาติของกลุ่มสาระการเรียนรู้ สาระต่าง ๆ จะมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน และควรจัดการเรียนรู้ในลักษณะบูรณาการ มากกว่าจะแยกสอนที่ละสาระ สาระที่เป็นองค์ความรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษาประกอบด้วย

สาระที่ 1 : การเจริญเติบโตและการพัฒนาการของมนุษย์

มาตรฐาน-พ 1. 1 : เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของมนุษย์

สาระที่ 2 : ชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน พ 2. 1 : เข้าใจและเห็นคุณค่าของชีวิต ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะ ในการดำเนินชีวิต

สาระที่ 3 : การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทย และกีฬาสากล

มาตรฐาน พ 3.1 : เข้าใจ มีทักษะในการเคลื่อนไหว กิจกรรมทางกาย การเล่นเกมและกีฬา

มาตรฐาน พ 3.2 : รักการออกกำลังกาย การเล่นเกม และการเล่นกีฬา ปฏิบัติเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ มีวินัย เคารพสิทธิ กฎ กติกา มีน้ำใจนักกีฬา มีจิตวิญญาณในการแข่งขัน และชื่นชมในสุนทรียภาพของการกีฬา

สาระที่ 4 : การสร้างเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรค

มาตรฐาน พ 4. 1 : เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

สาระที่ 5 : ความปลอดภัยในชีวิต

มาตรฐาน พ 5.1 : ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ
อุบัติเหตุ การใช้ยา สารเสพติด และความรุนแรง

คุณภาพของผู้เรียน

เป็นคุณภาพตามความคาดหวังของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการพัฒนา
ผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดหมายว่า เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกลุ่มสาระ
การเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ผู้เรียนจะมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง มีเจตคติ และค่านิยมที่ดี
ในเรื่องธรรมชาติ การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ ชีวิตและครอบครัว การเคลื่อนไหว
การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทยและกีฬาสากล การสร้างเสริมสุขภาพสมรรถภาพ
การป้องกัน โรคและความปลอดภัยในชีวิต มีทักษะปฏิบัติด้านสุขภาพและสมรรถภาพจนเป็น
กิจนิสัย เมื่อจบการเรียนรู้กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษาในแต่ละช่วงชั้น ผู้เรียนจะมีคุณภาพดังนี้

1. เข้าใจและเห็นความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตและ
พัฒนาการที่มีต่อสุขภาพและชีวิตในช่วงวัยต่าง ๆ
2. เข้าใจ ขอมรับ และสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ
อารมณ์ ความรู้สึกทางเพศ ความเสมอภาคทางเพศ สร้างและรักษาสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น และ
ตัดสินใจ แก้ปัญหาชีวิตด้วยวิธีการที่เหมาะสม
3. เลือกกินอาหารที่เหมาะสมได้สัดส่วน ส่งผลดีต่อการเจริญเติบโตและ
พัฒนาการตามวัย
4. มีทักษะในการประเมินอิทธิพลของเพศ เพื่อน ครอบครัว ชุมชน และวัฒนธรรม
ที่มีต่อเจตคติ ค่านิยมเกี่ยวกับสุขภาพและชีวิต และสามารถจัดการ ได้อย่างเหมาะสม
5. ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพและการเกิดโรค
อุบัติเหตุ การ ใช้ยา สารเสพติด และความรุนแรง รู้จักสร้างเสริมความปลอดภัย ให้แก่ตนเอง
ครอบครัวและชุมชน
6. เข้าร่วมกิจกรรมทางกาย กิจกรรมกีฬา กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมสร้างเสริม
สมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพ โดยนำหลักของทักษะกลไกมาใช้ได้อย่างปลอดภัยสนุกสนานและ
ปฏิบัติเป็นประจำสม่ำเสมอตามความถนัดและความสนใจ
7. แสดงความตระหนักในความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมสุขภาพ การป้องกัน
โรค การดำรงสุขภาพ การจัดการกับอารมณ์ และความเครียด การออกกำลังกายและการเล่นกีฬา
กับการมีวิถีชีวิตที่มีสุขภาพดี
8. สำนึกในคุณค่า ศักยภาพและความเป็นตัวของตัวเอง

9. ปฏิบัติตามกฎ กติกา หน้าที่ความรับผิดชอบ เคารพสิทธิของตนเอง และผู้อื่นให้
ความร่วมมือในการแข่งขันกีฬา และการทำงานเป็นทีมด้วยความมุ่งมั่น และมีน้ำใจนักกีฬา
จนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายด้วยความชื่นชมและสนุกสนาน

กระบวนการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา เป็นการศึกษาด้านสุขภาพที่เป้าหมาย
เพื่อการดำรงและการสร้างเสริมสุขภาพและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล ครอบครัว และชุมชน
ให้ยั่งยืนช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ พัฒนาความมั่นใจในตนเอง และความสามารถของตนเอง
เกิดวิธีการเรียนรู้ด้วยพลัง มีความสามารถในการนำความรู้ และทักษะ ไปประยุกต์ช่วยให้ผู้เรียนเกิด
ความตระหนักและรับผิดชอบต่อสุขภาพ และสมรรถภาพทางกายของตนเองตลอดจนการมีส่วนร่วม
ในการสร้างความมั่นใจในชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี และความปลอดภัยของผู้อื่นบนพื้นฐานของ
ความเป็นไทย ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษาจึงต้องจัดเป็น
กระบวนการที่หลากหลาย ต่อเนื่อง เหมาะสมกับระดับความสามารถ ความต้องการ และความสนใจ
ของผู้เรียน เน้นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจ ตั้งแต่การวางแผนการฝึก
ปฏิบัติการ ตรวจสอบและการประเมินผล ให้ครอบคลุมกิจกรรมสุขภาพทั้งด้านป้องกัน ส่งเสริมและ
ดำรงสุขภาพ โดยการใช้วิธีการเรียนอย่างมีชีวิตชีวา ให้ผู้เรียนฝึกความรับผิดชอบต่อ ฝึกทักษะการคิด
ทักษะการจัดการ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการเผชิญสถานการณ์ การเรียนรู้จากปัญหาและประยุกต์
ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในชีวิตจริง หมั่นฝึกฝนและเอาใจใส่ดูแลสุขภาพของ
ตนเองและความแข็งแรงของร่างกายเข้าใจในกิจกรรมพลศึกษาและกีฬาทั้งประเภทบุคคลและ
ประเภททีม ได้เรียนรู้ถึงความสำคัญของการฝึกฝนตนเองตามกฎ กติกา ระเบียบและหลักการ
วิทยาศาสตร์ได้แข่งขันและได้ทำงานร่วมกันเป็นทีมและยอมรับว่าตนเองมีส่วนร่วมหรือเป็นส่วน
หนึ่งของสภาวะสุขภาพและความปลอดภัยของผู้อื่น

สรุปได้ว่าหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการ
เรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษานั้นเน้นด้านการเจริญเติบโตและพัฒนาการที่มีต่อสุขภาพและชีวิตในช่วง
วัยต่าง ๆ อีกทั้งยังให้รู้จักการใช้ชีวิตอย่างปลอดภัย

แบบฝึกทักษะ

แบบฝึกทักษะ เป็นสื่อการเรียนประเภทหนึ่งสำหรับให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิด
ความรู้ความเข้าใจและมีทักษะเพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่หนังสือเรียนจะมี แบบฝึกทักษะอยู่ท้ายบทเรียน
ในบางรายวิชาแบบฝึกทักษะจะมีลักษณะเป็นแบบปฏิบัติ

ความหมาย

ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของแบบฝึกทักษะไว้ ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 10) ได้ให้ความหมายว่า แบบฝึกทักษะ หมายถึง แบบฝึกแบบหรือชุดการสอน หรือคำสั่งที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้นักเรียนฝึกตอบ

อุมาพร รังสิยานนท์ (2546 : 46) ได้ให้ความหมายของแบบฝึกทักษะว่า หมายถึง สื่อที่สร้างขึ้นเพื่อเสริมสร้างทักษะให้แก่ นักเรียน มีลักษณะเป็นชุดการฝึกหัดที่มีกิจกรรมให้นักเรียนทำโดยมีการทบทวนสิ่งที่เรียนมาแล้วจากบทเรียน ให้เกิดความเข้าใจและเป็นการฝึกแก้ไขจุดบกพร่องเพื่อให้นักเรียนได้มีทักษะยิ่งขึ้น

ถวัลย์ มาศจรัส และจิราภรณ์ จงเกษกรณ์ (2548 : 149) ได้ให้ความหมายว่า แบบฝึกทักษะ หมายถึง งานหรือกิจกรรมที่ครูมอบหมายให้นักเรียนทำเพื่อทบทวนความรู้ต่าง ๆ ที่ได้เรียนไปแล้ว ซึ่งจะทำให้เกิดทักษะและเพิ่มทักษะซึ่งสามารถนำไปแก้ปัญหาได้

วิมลรัตน์ สุนทร โรจน์ (2549 : 83) ให้ความหมายว่า แบบฝึกทักษะเป็นสื่อการเรียนประเภทหนึ่งที่เป็นส่วนเสริมสำหรับให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดทักษะความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งในหนังสือ ส่วนใหญ่จะมีแบบฝึกทักษะอยู่ท้ายบทเรียน หรือเป็นแบบฝึกที่ครูสร้างขึ้นมาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียน

สุคนธ์ สินธพานนท์ (2551 : 88) ได้ให้ความหมายแบบฝึกทักษะว่า หมายถึง สื่อที่สร้างขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่เป็นการทบทวนหรือเสริมเพิ่มเติมความรู้ให้แก่ นักเรียน หรือให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการเรียนรู้หลายๆ รูปแบบเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ได้มีคุณลักษณะตามที่ต้องการ

สรุปได้ว่า แบบฝึกทักษะ หมายถึง สิ่งที่ผู้สอนสร้างขึ้นและมอบหมายให้นักเรียนกระทำเพื่อฝึกให้เกิดทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนและสามารถนำไปแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

ประโยชน์ของแบบฝึกทักษะ

มีนักการศึกษากล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกทักษะ ได้แก่

วิมลรัตน์ สุนทร โรจน์ (2549 : 83-84) สรุปไว้ว่า แบบฝึกทักษะมีประโยชน์ ดังนี้

1. ทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียน ได้ดียิ่งขึ้น
2. ทำให้ครูทราบความเข้าใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียน
3. ครูได้แนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถของตน
4. ฝึกให้นักเรียนมีความเชื่อมั่น และสามารถประเมินผลงานของตนเองได้
5. ฝึกให้นักเรียนได้ทำงานด้วยตนเอง

6. ฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย

7. คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

8. แบบฝึกช่วยเสริมให้ทักษะทางภาษาคงทน ลักษณะการฝึกที่จะช่วยให้เกิดผลดังกล่าวได้แก่ฝึกทันทีหลังจากเรียนเนื้อหาที่ฝึกซ้ำในเรื่องที่เรียน

สจุนท์ สินธพานนท์ (2551 : 88) ได้สรุปประโยชน์ของชุดฝึก/แบบฝึกทักษะไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัย เด็กแต่ละคนมีความสามารถแตกต่างกัน การให้ผู้เรียนได้จัดทำชุดการฝึกเหมาะสมกับความสามารถของแต่ละคนใช้เวลาที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะการเรียนรู้ของแต่ละคนจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนเกิดกำลังใจในการเรียนรู้ นอกจากนั้นยังเป็นการซ่อมเสริมผู้เรียนที่เรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน

2. ชุดการฝึกช่วยเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่คงทน ชุดการฝึกสามารถให้ผู้เรียนได้ฝึกทันทีหลังจากจบบทเรียนนั้น ๆ หรือให้มารีบทฝึกซ้ำหลาย ๆ ครั้งเพื่อความแม่นยำในเรื่องที่ต้องการฝึก หรือเน้นย้ำให้นักเรียนทำชุดการฝึกเพิ่มเติมเฉพาะในเรื่องที่ผิด

3. ชุดการฝึกสามารถเป็นเครื่องมือในการวัดผลหลังจากที่ผู้เรียนเรียนจบบทเรียนในแต่ละครั้ง ผู้เรียนสามารถตรวจสอบความรู้ความสามารถของตนได้และเมื่อไม่เข้าใจและทำผิดในเรื่องใด ๆ ผู้เรียนก็สามารถซ่อมเสริมตัวเองได้ จัดได้ว่าเป็นเครื่องมือที่มีคุณค่าทั้งของครูผู้สอนและผู้เรียน ผู้เรียนไม่มีปมด้อยที่ตนทำผิดและสามารถแก้ไขข้อผิดพลาดของตน

4. เป็นสื่อที่ช่วยเสริมบทเรียนหรือหนังสือเรียนหรือคำสอนของครูผู้สอน ชุดการฝึกที่ครูผู้สอนจัดทำขึ้นเพื่อฝึกทักษะการเรียนรู้ นอกเหนือจากความรู้ในหนังสือหรือบทเรียน เช่น ชุดฝึกทักษะการคิดในรูปแบบต่าง ๆ เป็นการเสริมสร้างคุณลักษณะของผู้เรียนให้เป็นผู้ที่รู้จักคิดเป็นนำไปสู่การแก้ปัญหาต่างๆ ในการดำเนินชีวิตต่อไป

5. ชุดการฝึกรายบุคคลผู้เรียนสามารถนำไปฝึกเมื่อไรก็ได้ ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนทำแบบฝึกได้ตามความต้องการของตน โดยมีครูผู้สอนคอยกระตุ้นหรือเข้าใจให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง

6. ลดภาระการสอนของครูผู้สอน ไม่ต้องฝึกทบทวนความรู้ให้แก่ผู้เรียนตลอดเวลา ไม่ต้องตรวจงานให้ด้วยตนเองทุกครั้ง นอกจากกรณีที่ชุดการฝึกนั้นเป็นการฝึกทักษะการคิดที่ไม่มีเฉลยตายตัวหรือมีแนวเฉลยที่หลากหลาย

7. เป็นการฝึกความรับผิดชอบของผู้เรียน การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการทำชุดการฝึกตามลำพังโดยมีภาระให้ทำตามที่มีมอบหมาย จัดได้ว่าเป็นการเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานให้ผู้เรียนได้นำไปประยุกต์ปฏิบัติในการดำเนินชีวิต

8. ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ การที่ผู้เรียนได้ทำชุดฝึกทักษะการเรียนรู้ ที่มีรูปแบบหลากหลายจะทำให้ผู้เรียนสนุกและเพลิดเพลิน เป็นการท้าทายให้ลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามชุดการฝึก

สรุปได้ว่าแบบฝึกทักษะช่วยทำให้นักเรียนมีผลการเรียนที่ดีขึ้นและมีความสะดวก สำหรับการฝึก โดยฝึกได้ทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลา

ลักษณะของแบบฝึกทักษะที่ดี

แบบฝึกทักษะที่ดีจะช่วยทำให้นักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้และมีความเข้าใจ ในเนื้อหาที่เรียนได้มากขึ้น อันส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีนักวิชาการได้ กล่าวถึงลักษณะของแบบฝึกทักษะที่ดีไว้ ดังนี้

วิลรัตน์ สุนทร โรจน์ (2549 : 85-86) ได้สรุปถึงลักษณะของแบบฝึกที่ดีไว้ ดังนี้

1. เป็นสิ่งที่นักเรียนเรียนมาแล้ว
2. เหมาะสมกับระดับวัย หรือความสามารถของผู้เรียน
3. คำชี้แจงสั้น ๆ ที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจทำได้ง่าย
4. ใช้เวลาที่เหมาะสม คือ ไม่นานเกินไป
5. เป็นสิ่งที่น่าสนใจและท้าทายให้นักเรียนแสดงความสามารถ
6. เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกทั้งแบบตอบแบบจำกัด และตอบอย่างเสรี
7. มีคำสั่งหรือตัวอย่างแบบฝึกที่ไม่ยาวเกินไป และไม่ยากแก่การเข้าใจ
8. ควรมีหลายรูปแบบ มีความหมายแก่นักเรียนที่ทำแบบฝึก
9. ใช้หลักจิตวิทยา
10. ใช้สำนวนภาษาที่เข้าใจง่าย
11. ฝึกให้คิดได้เร็วและสนุกสนาน
12. ปลุกความสนใจหรือเร้าใจ
13. เหมาะสมกับวัยและความสามารถ
14. สามารถศึกษาด้วยตนเองได้

ราตรี ศรีอุทธา (2553 : 47) ได้สรุปลักษณะของแบบฝึกทักษะที่ดีไว้ดังนี้

1. เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน
2. มีคำชี้แจงสั้น ๆ ที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจวิธีทำได้ง่าย
3. มีสิ่งที่น่าสนใจและท้าทายให้แสดงความสามารถ
4. ควรมีข้อเสนอแนะในการใช้
5. มีให้เลือกทั้งแบบตอบอย่างจำกัดและตอบอย่างเสรี

6. ถ้าเป็นแบบฝึกที่ต้องการให้ผู้ทำการศึกษาด้วยตนเอง แบบฝึกนั้นควรมีหลากหลายรูปแบบ และให้ความหมายแก่ผู้ฝึกทำด้วย

7. ควรใช้สำนวนภาษาต่าง ๆ ฝึกให้คิดได้เร็วและสนุก

8. ปลุกความสนใจและใช้หลักจิตวิทยา

เด็อนฉาย พลเยี่ยม (2553 : 38) ได้สรุปลักษณะของแบบฝึกทักษะที่ดีไว้ดังนี้

1. แบบฝึกควรสร้างขึ้นเพื่อฝึกสิ่งที่จะสอน มิใช่ทดสอบว่านักเรียนเรียนรู้อะไร
2. แบบฝึกหนึ่ง ๆ ควรจะเกี่ยวกับโครงสร้างเฉพาะของสิ่งที่จะสอนเรื่องอย่างเดียว
3. สิ่งสำคัญที่จะฝึกควรเป็นสิ่งที่นักเรียนพบเห็นอยู่แล้ว
4. ข้อความที่นำมาฝึกในแต่ละแบบฝึกควรสั้น เพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความยุ่งยาก
5. แบบฝึกควรเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดการตอบสนองที่พึงปรารถนาเท่านั้น
6. สิ่งที่ไม่ควรมองข้ามไป คือ การจากง่ายไปยาก

สรุปได้ว่าแบบฝึกทักษะที่ดีต้องเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน เป็นเรื่องที่นักเรียนสนใจ ใช้ภาษาเข้าใจง่าย ฝึกในเนื้อหาใดเนื้อหาหนึ่งโดยเฉพาะและฝึกจากง่ายไปหายาก

หลักในการสร้างแบบฝึกทักษะ

มีนักการศึกษาได้ให้หลักในการสร้างแบบฝึกทักษะ อาทิ เช่น

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2549 : 85-86) ได้สรุปหลักในการสร้างแบบฝึกทักษะไว้ ดังนี้

1. ความใกล้ชิด ถ้าใช้สิ่งเร้า และตอบสนองเกิดขึ้นในเวลาใกล้เคียงกัน จะสร้างความพอใจให้แก่ผู้เรียน

2. การฝึก คือ การให้ผู้เรียนทำซ้ำ เพื่อช่วยสร้างความรู้ ความเข้าใจที่แม่นยำ

3. กฎแห่งผล คือ การให้ผู้เรียนได้ทราบผลการทำงานของตนเองด้วยการเฉลยคำตอบให้ จะทำให้ผู้เรียนทราบข้อบกพร่องเพื่อปรับปรุงแก้ไข และเป็นการสร้างความพอใจให้แก่ผู้เรียน

4. การจูงใจ คือ การจัดแบบฝึกหัดเรียงลำดับจากแบบฝึกที่ง่ายและสั้น ไปสู่แบบฝึกที่ยาวและยาก ควรมีภาพประกอบและมีหลายรส หลากรูปแบบ

สุคนธ์ สีนพานนท์ (2551 : 89) ได้กล่าวถึงชุดการฝึก / แบบฝึกทักษะการเรียนรู้ว่าเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน จึงต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุดการฝึก / แบบฝึกทักษะการเรียนรู้เป็นอย่างดี ซึ่งมีหลักสำคัญเป็นแนวในการจัดทำชุดฝึก / แบบฝึกทักษะดังนี้

1. จัดเนื้อหาสาระในการฝึกตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้
2. เนื้อหาสาระและกิจกรรมการฝึกเหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน

3. การวางรูปแบบของแบบฝึกทักษะมีความสัมพันธ์กับ โครงเรื่องและเนื้อหาสาระของเรื่อง

4. แบบฝึกทักษะต้องมีคำชี้แจงง่าย ๆ สั้น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนอ่านเข้าใจ เรียนจากง่ายไปยาก มีแบบฝึกทักษะที่น่าสนใจและท้าทายให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถ

5. มีความถูกต้อง ครูผู้สอนจะต้องพิจารณาให้ค้อย่าให้มีข้อผิดพลาด

6. กำหนดเวลาที่ใช้แบบฝึกทักษะแต่ละตอนให้เหมาะสม

สுகนธ์ สีนพานนท์ (2551 : 89) ได้กล่าวถึงหลักการทำชุดการฝึก/แบบฝึกทักษะการเรียนรู้ที่นำไปใช้ในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องนำหลักจิตวิทยาและหลักการสอนมาเป็นพื้นฐานในการจัดทำแบบฝึกทักษะด้วย ดังนั้นผู้จัดทำจึงควรได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีของนักจิตวิทยาและนักการศึกษามาเป็นข้อคิดในการจัดทำ ตัวอย่างเช่น

1. ทฤษฎีการสอนของบรูเนอร์ (Bruner's Instruction Theory) ทฤษฎีการสอนของบรูเนอร์กล่าวว่าหน้าที่ครูจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กนั้น จะต้องพิจารณาหลักการ 4 ประการคือ

1.1 แรงจูงใจ (Motivation) ซึ่งมีทั้งแรงจูงใจที่เกิดจากภายในตัวเด็กเอง จะทำให้เกิดความปรารถนาที่จะเรียนรู้และความต้องการความสำเร็จ นอกจากนั้นยังมีแรงจูงใจที่ต้องการเข้าร่วมงานกับผู้อื่น และรู้จักทำงานด้วยกัน กล่าวได้ว่า ครูจะต้องทำให้เด็กเกิดความปรารถนาที่จะรู้ โดยการจัดการทำให้เด็กมีแรงจูงใจมากขึ้น เพื่อเด็กจะได้พยายามสำรวจทางเลือกต่าง ๆ อย่างมีความหมายและพึงพอใจอันจะนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

1.2 โครงสร้างของความรู้ (Structure of Knowledge) มีการเสนอเนื้อหาให้กับเด็กในรูปที่ง่ายเพียงพอที่ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้ เช่น เสนอโดยให้กระทำจริง ใช้รูปภาพ ใช้สัญลักษณ์ มีการเสนอข้อมูลอย่างกระชับ เป็นต้น

1.3 ลำดับขั้นของการเสนอเนื้อหา (Sequence) ผู้สอนควรเสนอเนื้อหาตามขั้นตอนและควรเสนอในรูปแบบของการกระทำมากที่สุด ใช้คำพูดน้อยที่สุดต่อจากนั้นจึงค่อยเสนอเป็นแผนภูมิหรือรูปภาพต่าง ๆ สุดท้ายจึงค่อยเสนอเป็นสัญลักษณ์หรือคำพูด ในกรณีที่ความรู้พื้นฐานของเด็กดีพอแล้ว ครูก็สามารถเริ่มการสอนด้วยการใช้สัญลักษณ์ได้เลย

1.4 การเสริมแรง (Reinforcement) การเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพถ้ามีการให้การเสริมแรง เมื่อเด็กสามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. ทฤษฎีการเชื่อมโยง (Connectionism) ของธอร์นไดค์ (Thorndike) ธอร์นไดค์ได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้า (Stimulus) และการสนองตอบ (Response) ของอินทรีย์ ความสัมพันธ์จะมีมากขึ้นหรือลดลงเป็นผลเนื่องจากผลที่เกิดขึ้นหลังจากการตอบสนอง ถ้าผล

ที่เกิดขึ้นอินทรีย์พึงพอใจ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองนั้นจะมีมากขึ้น แต่ถ้าผลที่เกิดขึ้นนั้นอินทรีย์ไม่พึงพอใจ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าและการสนองตอบย่อมลดลง หรือหายไปที่สุดในที่สุด ธอร์นไคค์ เรียกหลักการนี้ว่า กฎแห่งผล (Law of Effect) กฎแห่งผลกล่าวว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้น เพราะบุคคลกระทำซ้ำ และยิ่งทำมากความชำนาญจะเกิดขึ้น ทำให้ผู้ฝึกมีความคล่องแคล่ว สามารถทำได้ดี

3. ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไข (The Conditions of Learning) กาเย่ ได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของนักจิตวิทยาผู้มพฤติกรรมนิยม ปัญญานิยม และมนุษยนิยมและได้นำแนวคิดเหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ของพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม ส่วนใหญ่เขาจะเน้นไปทางแนวคิดของนักจิตวิทยาผู้ปัญญานิยม กาเย่ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนให้คำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ลักษณะของผู้เรียน ผู้สอนจะต้องพิจารณาเกี่ยวกับเรื่อง ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความพร้อม แรงจูงใจ

3.2 กระบวนการทางปัญญาและการสอน เงื่อนไขการเรียนรู้ที่ส่งผลทำให้การสอนต่างกัน เช่น

1) การถ่ายโอนการเรียนรู้ มี 2 ลักษณะคือทำให้เกิดการเรียนรู้ทักษะในระดับที่สูงได้ดีขึ้น และเผยแพร่ไปสู่สภาพการณ์อื่นนอกเหนือจากสภาพการสอน

2) การเรียนรู้ทักษะการเรียนรู้ บุคคลอาจจะมีวิธีการที่จะจัดการเรียนรู้อาการจดจำ และการคิดด้วยตัวเอง จึงควรช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนให้พัฒนาไปตามศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่

3) การสอนกระบวนการแก้ปัญหา มี 2 เงื่อนไข คือ ผู้เรียนจะต้องรู้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นมาก่อน และสภาพของปัญหาที่เผชิญนั้นผู้เรียนต้องไม่เคยเผชิญมาก่อน ผู้เรียนจะค้นพบคำตอบจากการเรียนรู้โดยการค้นพบ ซึ่งผู้เรียนจะมีโอกาสค้นพบเกณฑ์ต่าง ๆ ในระดับที่สูงขึ้น

3.3 สภาพการณ์สำหรับการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องรู้สภาพการณ์ของการเรียนรู้จะสามารถวางระบบการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม เช่น การสอนซ่อมเสริม การสอนกลุ่มเล็ก การสอนกลุ่มใหญ่ เป็นต้น

สรุปได้ว่าหลักในการสร้างแบบฝึกทักษะต้องมีคำชี้แจงง่าย ๆ สั้น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนอ่านเข้าใจ เรียนจากง่ายไปยาก มีแบบฝึกทักษะที่น่าสนใจและท้าทายให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถ โดยเน้นการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้

ขั้นตอนการสร้างชุดการฝึก / แบบฝึกทักษะ

การสร้างแบบฝึกทักษะเพื่อให้มีคุณภาพต้องคำนึงขั้นตอนในการสร้าง รวมถึงหลักจิตวิทยา ซึ่งในการสร้างแบบฝึกที่ดีนั้นต้องมีความสอดคล้องกับทฤษฎีที่สำคัญจึงจะทำให้แบบฝึกทักษะนั้นมีคุณค่าและมีประสิทธิภาพ

ศุคนธ์ สีนพานนท์ (2551 : 92) ได้สรุปหลักในการสร้างชุดการฝึก/แบบฝึกทักษะจะต้องดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตร หลักการ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาจุดประสงค์ในแต่ละชุดการฝึก
3. จัดทำโครงสร้างและชุดฝึกในแต่ละชุด
4. ออกแบบชุดการฝึก/ชุดฝึกทักษะในแต่ละชุดให้มีรูปแบบที่หลากหลายและน่าสนใจ
5. ลงมือสร้างแบบฝึกในแต่ละชุด รวมทั้งออกข้อสอบก่อนและหลังเรียนให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้
6. นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
7. นำชุดการฝึก/ชุดฝึกทักษะไปทดลองใช้ บันทึกผล แล้วปรับปรุงแก้ไขส่วนที่บกพร่อง
8. ปรับปรุงชุดการฝึก/ชุดฝึกทักษะให้มีประสิทธิภาพ
9. นำไปใช้จริงและเผยแพร่ต่อไป

เดือนฉาย พลเยี่ยม (2553:) ได้สรุปการสร้างแบบฝึกทักษะ ดังนี้

1. ให้สอดคล้องกับหลักจิตวิทยาและพัฒนาการของเด็ก และลำดับชั้นการเรียนรู้ ชุดการฝึกต้องอาศัยรูปภาพของใจนักเรียนและไปตามลำดับความยากง่ายเพื่อให้นักเรียนมีกำลังใจทำที่วางไว้
2. มีจุดมุ่งหมายว่าจะฝึกหัดในด้านใดแล้วจัดเนื้อหาให้ตรงกับความมุ่งหมาย
3. ต้องคำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียน ถ้าสามารถแบ่งนักเรียนตามความสามารถแล้วจัดชุดการฝึกเพื่อส่งเสริมนักเรียนแต่ละกลุ่มได้ยิ่งดี
4. ในแบบฝึกทักษะการฝึกต้องมีคำชี้แจงง่าย ๆ สั้น ๆ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจ ถ้าเด็กยังอ่านไม่ได้ ครูต้องชี้แจงด้วยคำพูดที่ใช้ภาษาง่าย ๆ ให้เด็กสามารถทำตามคำสั่งได้
5. แบบฝึกทักษะการฝึกต้องมีความถูกต้อง ครูต้องพิจารณาดูให้ถ้วนถี่อย่าให้มีข้อผิดพลาด

6. การให้นักเรียนทำแบบฝึกทักษะในแต่ละครั้ง ต้องให้เหมาะสมกับเวลาและความสนใจของนักเรียน

7. ควรทำชุดการฝึกหลาย ๆ แบบ เพื่อให้นักเรียนรู้อย่างกว้างขวางและส่งเสริมให้เกิดความคิด

ราตรี ศรีอุทธา (2553 : 47) ได้สรุปหลักการสร้างแบบฝึกทักษะไว้ ดังนี้

1. ตั้งวัตถุประสงค์
2. ศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหา
3. ชั้นต่าง ๆ ในการสร้างแบบฝึกทักษะ
 - 3.1 ศึกษาปัญหาในการสร้างแบบฝึกทักษะ
 - 3.2 ศึกษาจิตวิทยาวัยรุ่นและจิตวิทยาการเรียนการสอน
 - 3.3 ศึกษาเนื้อหาวิชา
 - 3.4 ศึกษาลักษณะของแบบฝึกทักษะ
 - 3.5 กำหนดรูปแบบของแบบฝึกทักษะให้สัมพันธ์กับโครงเรื่อง
 - 3.6 เลือกเนื้อหาต่าง ๆ ที่เหมาะสมมาบรรจุไว้ในแบบฝึกทักษะให้ครบ

ตามที่กำหนด

สรุปได้ว่าขั้นตอนในการสร้างแบบฝึกทักษะควรสร้างโดยการวิเคราะห์จุดหมายของหลักสูตรเป็นหลักแล้วนำไปหาคุณภาพแล้วจึงนำไปใช้จริง

การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค STAD เป็นรูปแบบที่นิยมใช้และถือว่าเป็นรูปแบบที่ง่าย ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้แบบ STAD ประกอบด้วย การนำเสนอข้อมูล การทำงานร่วมกัน การทดสอบ การปรับปรุงคะแนน และการตัดสินผลงานกลุ่ม ได้มีผู้ให้ความหมายการจัดการเรียนรู้เทคนิค STAD ไว้ดังต่อไปนี้

สิริพร ทิพย์คง (2545 : 155-160) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD (Student Teams Achievement Division) หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่กำหนดให้นักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนแตกต่างกัน มาทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก กลุ่มละประมาณ 4 คน ที่มีระดับสติปัญญาและความสามารถแตกต่างกันเป็นนักเรียนที่เรียนเก่ง 1 คน ปานกลาง 2 คน และ อ่อน 1 คน โดยครูเป็นผู้กำหนดบทเรียนและงานของกลุ่มครูเป็นผู้สอนบทเรียนให้กับนักเรียนให้กับนักเรียนทั้งชั้น แล้วให้กลุ่มทำงานตามที่ครูกำหนดนักเรียนในกลุ่มช่วยเหลือกัน คนที่เรียนเก่งช่วยเหลือเพื่อน ๆ เวลาสอบทุกคนต่างทำข้อสอบของตนแล้วครูนำ

คะแนนของสมาชิกทุกคนภายในกลุ่มมาคิดเป็นคะแนนของกลุ่ม และอาจจัดลำดับคะแนนของกลุ่ม แล้วปีละประกาศให้ทุกคนทราบ

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2547 : 170-174) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค STAD หมายถึง การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมืออีกรูปแบบหนึ่งคล้ายกับเทคนิค TGT ที่แบ่งผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันออกเป็นกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกันกลุ่มละประมาณ 4-5 คน โดยกำหนดให้สมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้เนื้อหาสาระที่ผู้สอนจัดเตรียมไว้แล้วทำการทดสอบความรู้ คะแนนที่ได้จากการทดสอบของสมาชิกแต่ละคนนำมาบวกกันเป็นคะแนนรวมของทีม ผู้สอนจะต้องใช้เทคนิคการเสริมแรง เช่น ให้รางวัล คำชมเชย เป็นต้น ดังนั้นสมาชิกกลุ่มจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อความสำเร็จของกลุ่ม

ชวลิต ชูก่าแพง (2551 : 122) การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค STAD เป็นรูปแบบการสอนที่พัฒนาโดย “Slavin” มีการจัดกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มละ 4 คน ระดับความสามารถแตกต่างกัน (Heterogeneous Teams) คือนักเรียนเก่ง 1 คน ปานกลาง 2 คน และอ่อน 1 คน ครูกำหนดบทเรียนให้นักเรียนทั้งชั้น แล้วให้กลุ่มทำงาน กำหนดนักเรียนในกลุ่มช่วยเหลือกัน เด็กเก่งช่วยตรวจงานและอธิบายเพื่อนให้เข้าใจถูกต้องก่อนนำเสนอ หลังจากนั้นให้นักเรียนทุกคนต่างทำข้อสอบ โดยไม่มีการช่วยเหลือกัน นำคะแนนที่ได้จากการสอบของสมาชิกในกลุ่ม มาหาค่าเฉลี่ย เป็นคะแนนฐาน และมีการให้รางวัลกลุ่มที่ทำคะแนนได้ดีกว่าเดิม มีการให้รางวัลกับกลุ่มที่ได้คะแนนสูงถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค STAD เป็นการจัดการเรียนรู้อีกรูปแบบหนึ่งที่ยอมรับ กันแพร่หลาย โดยแบ่งผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันออกจากกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกัน กลุ่มละประมาณ 4-5 คน เป็นนักเรียนที่เรียนเก่ง 1 คน ปานกลาง 2-3 คน และ อ่อน 1 คน โดยกำหนดให้สมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้ในเนื้อหาสาระที่ผู้สอนจัดเตรียมไว้แล้วทำการทดสอบความรู้ คะแนนที่ได้จากการทดสอบของสมาชิกแต่ละคนนำมาบวกเป็นคะแนนรวมของทีม ผู้สอนจะต้องใช้เทคนิคการเสริมแรง โดยการกล่าวคำ คำชมเชยหรือให้รางวัล เป็นต้น สมาชิกกลุ่มจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อความสำเร็จของกลุ่ม

องค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค STAD

องค์ประกอบสำคัญของการจัดเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ โดยใช้เทคนิค STAD มีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้ (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2547 : 171)

1. การเสนอเนื้อหา ผู้สอนทบทวนบทเรียนที่เรียนมาแล้วและนำเสนอเนื้อหาสาระหรือความคิดรวบยอดใหม่

2. การทำงานเป็นทีมหรือกลุ่ม ผู้สอนจัดผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกัน จัดให้คละกัน และชี้แจงให้ผู้เรียนทราบถึงบทบาทหน้าที่ ของสมาชิกในกลุ่ม ที่จะต้องช่วยและร่วมกันเรียนรู้ เพราะผลการเรียนของสมาชิกแต่ละคนส่งผลต่อผลรวมของกลุ่ม

3. การทดสอบย่อยสมาชิกและผู้เรียนทุกคนทำแบบทดสอบย่อยเป็นรายบุคคลหลังจาก เรียนรู้ หรือทำกิจกรรมแล้ว

4. คะแนนพัฒนาการของผู้เรียน เป็นคะแนนการพัฒนาหรือความก้าวหน้าของสมาชิก แต่ละคน ซึ่งผู้สอนและผู้เรียนอาจร่วมกัน กำหนดคะแนนการพัฒนาเป็นเกณฑ์ขึ้นมาก็ได้ ดังเช่น ตาราง 2.1 คะแนนพัฒนาการของผู้เรียน

คะแนนทดสอบย่อย	คะแนนการพัฒนา
ต่ำกว่าคะแนนมาตรฐาน มากกว่า 10 คะแนน	0
ต่ำกว่าคะแนนมาตรฐาน ไม่เกิน 10 คะแนน	10
เท่ากับคะแนนมาตรฐาน หรือมากกว่า คะแนนมาตรฐาน ไม่เกิน 10 คะแนน	20
มากกว่าคะแนนมาตรฐาน 10 คะแนนขึ้นไป	30

5. การรับรองผลงานและเผยแพร่ชื่อเสียงของทีม เป็นการประกาศผลงานของทีม เพื่อรับรองและยกย่องชมเชยในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ปิดประกาศให้รางวัลลงจดหมายข่าว ประกาศ เสียงตามสาย เป็นต้น

สรุปได้ว่าองค์ประกอบสำคัญของการจัดเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ โดยใช้เทคนิค STAD ประกอบด้วย การเสนอเนื้อหา การทำงานเป็นทีมหรือกลุ่ม การทดสอบย่อย การเปรียบเทียบ พัฒนาการและการยกย่อง

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค STAD

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2547 : 172-173) ได้เสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค STAD ไว้ดังนี้

1. ขั้นเตรียมเนื้อหา ประกอบด้วย

1.1 การจัดเตรียมเนื้อหาสาระ ผู้สอนจัดเตรียมเนื้อหาสาระหรือเรื่องที่จะให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ เป็นเนื้อหาใหม่โดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษา เรียนรู้ด้วยตนเองรวมทั้งสื่อ วัสดุอุปกรณ์ หรือแหล่งเรียนรู้ ใบความรู้ ใบงาน เป็นต้น

1.2 การจัดเตรียมแบบทดสอบย่อย เช่น ข้อทดสอบกระดาษคำตอบ เกณฑ์การให้คะแนน เป็นต้น

2. ชั้นจัดทีม

ผู้สอนจัดทีมผู้เรียน โดยให้คละกันทั้งเพศและความสามารถทีมละประมาณ 4-5 คน เช่น ทีมที่มีสมาชิก 4 คน อาจประกอบด้วย ชาย 2 คน หญิง 2 คน เป็นคนเก่ง 1 คน ปานกลาง 2 คน อ่อน 1 คน เป็นต้น

3. ชั้นเรียนรู้ ประกอบด้วย

3.1 ผู้สอนแนะนำวิธีการเรียนรู้ที่วางแผนการเรียนรู้ โดยแบ่งภาระหน้าที่กัน เช่น ผู้อ่าน ผู้หาคำตอบ ผู้สนับสนุน ผู้จับบันทึก ผู้ประเมินผล เป็นต้น

3.2 สมาชิกในแต่ละกลุ่มศึกษาเนื้อหาสาระและทำกิจกรรมตามใบงานที่ผู้สอนกำหนด ซึ่งการเรียนรู้โดยวิธีนี้เน้นการให้ความร่วมมือช่วยเหลือกัน ในทีมมากกว่าการแข่งขัน แบบตัวต่อตัว ใน TGT

3.3 ผู้เรียนหรือสมาชิกแต่ละกลุ่ม ประเมินเพื่อทบทวนความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหา

4. ชั้นทดสอบ

4.1 ผู้เรียนแต่ละคนทำการทดสอบย่อย เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ ที่ได้เรียนจากข้อทดสอบของผู้สอน

4.1.1 ผู้สอนและผู้เรียนอาจร่วมกันตรวจผลการทดสอบของสมาชิกแต่ละคน

4.1.2 ทีมจัดทำคะแนนการพัฒนาของสมาชิกแต่ละคนและคะแนนการพัฒนาของกลุ่ม โดยอาจจัดเป็นตาราง ดังตัวอย่างตาราง 2

ตาราง 2.2 ตัวอย่างคะแนนการพัฒนาของสมาชิกแต่ละคนและคะแนนการพัฒนาของกลุ่ม

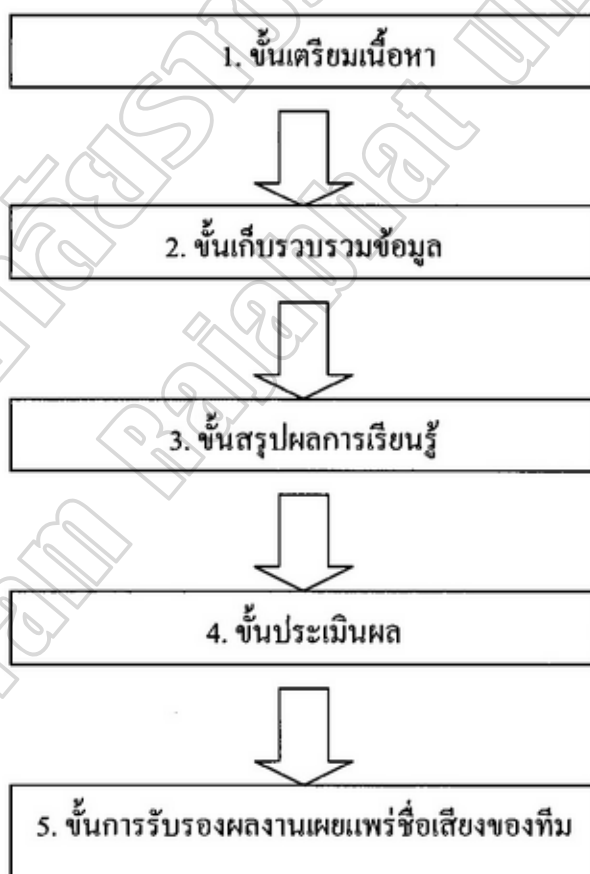
ลำดับที่	ชื่อสมาชิก	คะแนนทดสอบย่อย	คะแนนฐาน	คะแนนการพัฒนา
1		20	15	30
2		18	20	10
3		12	15	10
4		20	16	20
	รวม	70	66	

ให้แต่ละทีมนำคะแนนการพัฒนาของทีมไปเทียบกับเกณฑ์ คุณภาพดังนี้

คะแนนการพัฒนา	ระดับคุณภาพ
0 – 30	ต้องปรับปรุง
31 – 60	ควรปรับปรุง
61 – 90	พอใช้
91 – 120	ดี
121 – 150	ดีมาก

5. ขั้นการรับรองผลงานและเผยแพร่ชื่อเสียงของทีมเป็นการประกาศผลงานของทีม ว่าแต่ละทีมอยู่ในระดับคุณภาพใด รับรองยกย่องชมเชยทีมที่มีคะแนนการพัฒนายุ่งในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ปิดประกาศ ให้รางวัล ลงจดหมายข่าว ประกาศเสียงตามสาย เป็นต้น

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค STAD สามารถสรุปเป็นภาพประกอบ ได้ดังนี้ (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. 2547 : 174)

ภาพประกอบ 2.1 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค STAD

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของสลาบิน (Slavin)

สลาบิน (Slavin, 1995: 71-96 ; อ้างถึงในนิพล อินนอก. 2549 : 47) แห่งมหาวิทยาลัย จอห์น ฮอปกินส์ (John Hopkins University) เป็นผู้พัฒนาเทคนิค STAD (Student Team Achievement Division) ขึ้น ซึ่งเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ง่ายที่สุด และเป็นรูปแบบการสอนที่เหมาะสมสำหรับครูที่จะนำไปจัดการเรียนการสอนตามแนวการเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Approach) ซึ่งเทคนิค STAD มีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 5 ประการ ดังนี้ คือ

1. การนำเสนอบทเรียน (Class Presentation) เป็นการแนะนำบทเรียนเบื้องต้น โดยครูเป็นผู้นำเสนอสิ่งที่นักเรียนต้องเรียน ด้วยวิธีสอนแบบต่าง ๆ ได้แก่ การบรรยาย สาธิต อธิบายและแสดงเหตุผล ใช้คำถาม ทดลอง อุปนัย เป็นต้น และใช้สื่อการเรียนการสอนที่กระตุ้น ให้เด็กอยากที่จะเรียนรู้ ซึ่งนักเรียนแต่ละคนจะต้องตั้งใจเรียนในระหว่างที่ครูนำเสนอ เพราะจะเป็น การช่วยให้นักเรียนสามารถทำแบบทดสอบประจำเนื้อหาข้อได้ดี และส่งผลต่อคะแนนเฉลี่ย ของกลุ่มด้วย

2. การทำงานเป็นทีม (Teams) ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม แต่ละกลุ่มประกอบด้วย นักเรียนประมาณ 4-5 คน ที่มีความสามารถทางวิชาการแตกต่างกัน โดยหลังจากที่ครูนำเสนอ บทเรียนแล้ว แต่ละกลุ่มจะได้รับมอบหมายให้ทำกิจกรรมหรือได้เรียนรู้จากสื่อต่าง ๆ สมาชิก ภายในกลุ่มต้องช่วยกันอภิปราย ปรีกษาหรือเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ในการทำกิจกรรม และ ตรวจทานคำตอบร่วมกัน และเมื่อแน่ใจว่าทุกกลุ่มมีความเข้าใจในบทเรียนแล้ว ก็จะได้รับ การทดสอบประจำเนื้อหาข้อ โดยนักเรียนแต่ละคนต่างคนต่างทำ ไม่อนุญาตให้ปรึกษาหรือซักถามกัน หลักการจัดกลุ่มนักเรียนตามรูปแบบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD มีวิธีในการการจัดกลุ่มดังนี้

2.1 ผู้สอนจะต้องศึกษาคะแนนสอบวิชาใดวิชาหนึ่งของนักเรียน แล้วจัดอันดับ จากคนที่มีคะแนนสูงสุดไปหาคนที่มีคะแนนต่ำสุด แล้วจัดให้แต่ละกลุ่มมีคนเก่ง คนปานกลาง และคนอ่อนคละกันทุกกลุ่ม และในแต่ละกลุ่มควรมีทั้งเพศชายและหญิงคละกันด้วย

2.2 กำหนดขนาดของกลุ่ม กลุ่มที่มีขนาดพอเหมาะ คือ กลุ่มที่มีสมาชิก กลุ่มละ 3-4 คน

2.3 กำหนดจำนวนกลุ่มว่าใน 1 ห้องเรียนควรมีกี่กลุ่ม

2.4 จัดกลุ่มนักเรียนตามตาราง

ตัวอย่าง ในห้องเรียนที่มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน 24 คน ให้เรียงอันดับคะแนน จากคนที่ได้คะแนนสูงสุดไปหาคะแนนต่ำสุดตามลำดับ แล้วจัดกลุ่ม

ตาราง 2.3 การจัดลำดับคะแนนในรายวิชาที่เรียนเพื่อจัดกลุ่มการเรียนรู้

ลำดับที่	คะแนน	ลำดับที่	คะแนน
1	87	11	72
2	86	12	69
3	86	13	68
4	83	14	66
5	83	15	64
6	82	16	63
7	79	17	62
8	77	18	59
9	75	19	57
10	74	20	56

ตาราง 2.4 การแบ่งกลุ่มนักเรียนเพื่อจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค STAD

ระดับ ความสามารถ	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	กลุ่มที่ 3	กลุ่มที่ 4	กลุ่มที่ 5
เก่ง	1	2	3	4	5
ปานกลาง	10	9	8	7	6
ปานกลาง	11	12	13	14	15
อ่อน	20	19	18	17	16

จากตาราง 4 การเรียงลำดับคะแนนจากสูงไปต่ำ ดังนั้นนักเรียน จำนวน 20 คน แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม จะได้กลุ่มละ 4 คน โดยในแต่ละกลุ่มจะมีนักเรียนที่มีผลการเรียนเก่ง 1 คน ผลการเรียนปานกลาง 2 คน และผลการเรียนอ่อน 1 คน

หลังจากที่ครูจัดกลุ่มเสร็จเรียบร้อยแล้ว ครูต้องชี้แจงให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มทราบ บทบาทและหน้าที่สมาชิกในกลุ่มว่า นักเรียนต้องช่วยเหลือกันซึ่งกันและกัน เรียนร่วมกัน อภิปราย ปัญหาาร่วมกัน ตรวจสอบคำตอบของงานที่ได้รับมอบหมายและแก้ไขคำตอบร่วมกัน สมาชิกทุกคน

ในกลุ่มต้องทำงานให้ดีที่สุดเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ต้องให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ตลอดจนสามารถทำงานร่วมกันได้ แล้วครูแจกใบงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทำ โดยใบงานที่ครูเตรียมมานั้นเป็นคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของบทเรียน และครูควรบอกนักเรียนว่าใบงานนี้ออกแบบมาเพื่อให้นักเรียนช่วยกันตอบคำถาม เป็นการเตรียมตัวสำหรับการทดสอบย่อย ขอให้สมาชิกในกลุ่มทุกคนช่วยกันตอบคำถามโดยการทำงานร่วมกันเป็นคู่ ๆ เช่น สมาชิกในกลุ่มมี 4 คน เมื่อจับคู่กันจะได้ 2 คู่ แต่ละคู่ช่วยกันตอบคำถามทั้งหมด เมื่อตอบคำถามเสร็จแล้วสมาชิกในกลุ่มนำคำตอบมาแลกเปลี่ยนกัน โดยสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มต้องมีความรับผิดชอบ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการตอบคำถามแต่ละข้อให้ได้

สำหรับการกระตุ้นให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มมีความรับผิดชอบซึ่งกันและกันนั้นมีข้อปฏิบัติดังนี้

1. สมาชิกในกลุ่มต้องแน่ใจว่าสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มสามารถตอบคำถามแต่ละข้อได้อย่างถูกต้อง
2. สมาชิกในกลุ่มต้องช่วยกันตอบคำถามทุกข้อให้ได้ โดยไม่ต้องขอความช่วยเหลือจากเพื่อนนอกกลุ่ม หรือถ้าจำเป็นที่ต้องขอความช่วยเหลือจากครูก็ให้ขอความช่วยเหลืออย่างน้อยที่สุด
3. สมาชิกในกลุ่มต้องแน่ใจว่า สมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม สามารถอธิบายคำตอบแต่ละข้อได้
3. การทดสอบย่อย (Quizzes) หลังจากที่นักเรียนในแต่ละกลุ่มทำงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว ครูก็ทำการทดสอบย่อย โดยให้นักเรียนต่างคนต่างทำแบบทดสอบ เพื่อเป็นการประเมินความรู้ ที่นักเรียนได้เรียนมา วิธีการนี้จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง
4. คะแนนพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคน (Individual Improvement Score) คะแนนพัฒนาการของนักเรียนจะเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนทำงานหนักมากขึ้น ในการทดสอบแต่ละครั้ง ครูจะมีคะแนนฐาน (Base Score) และคะแนนพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคนหาได้จากความแตกต่างระหว่างคะแนนฐาน (คะแนนเฉลี่ยในการทดสอบย่อยที่ผ่านมาก่อนใช้ STAD) กับคะแนนที่นักเรียนสอบได้จากการเรียนรู้แบบร่วมมือ (STAD) ส่วนคะแนนของกลุ่ม (Team Score) หาได้จากการหาคะแนนเฉลี่ยโดยการรวมคะแนนพัฒนาการของนักเรียนทุกคนในกลุ่ม แล้วหารด้วยจำนวนสมาชิกในกลุ่มแต่ละคน ดังรายละเอียด ดังนี้

4.1 การหาคะแนนฐานของนักเรียน

คะแนนฐานของนักเรียนได้มาจากคะแนนภาษาไทยในภาคเรียนที่ผ่านมาหรือปีการศึกษาที่ผ่านมา ซึ่งต้องทำการเฉลี่ยคะแนนของทั้งปี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ดังนี้

เด็กหญิงมาลัย สอบวิชาภาษาไทย เมื่อปีที่ผ่านมา 2 ภาคเรียน ได้คะแนน

คะแนนภาคเรียนที่ 1 ได้ 70 คะแนน

คะแนนภาคเรียนที่ 2 ได้ 80 คะแนน

รวมได้ 150 คะแนน

คะแนนเฉลี่ย คือ $150 / 2 = 75$ คะแนน

คะแนนฐานของเด็กหญิงมาลัย คือ 75

คะแนนฐานจะเปลี่ยนไปทุกครั้งเมื่อมีการทดสอบประจำเนื้อหาย่อย โดยการนำคะแนนที่สอบได้ครั้งที่แล้วเป็นคะแนนฐานครั้งต่อไป

4.2 การคิดคะแนนความก้าวหน้าของแต่ละคนของทีม

คะแนนความก้าวหน้าของสมาชิกแต่ละคนในทีม คำนวณจากคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบประจำเนื้อหาย่อยของนักเรียนห่างจากคะแนนฐานมากน้อยเพียงใด ซึ่งมีเกณฑ์การคิดคะแนนความก้าวหน้า ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 2.5 การเทียบคะแนนเพื่อหาคะแนนความก้าวหน้า

คะแนนที่ได้จากการประเมิน	คะแนนความก้าวหน้า
ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนฐานมากกว่า 10 คะแนน	0
ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนฐานอยู่ระหว่าง 1 – 10 คะแนน	10
ได้คะแนนเท่ากับหรือสูงกว่าคะแนนฐาน 0 – 10	20
ได้คะแนนสูงกว่าคะแนนฐาน มากกว่า 10 คะแนน	30
ได้คะแนนเต็ม	30

5. การรับรองผลงานของกลุ่ม (Team Recognition) เป็นการประกาศคะแนนกลุ่มให้แต่ละกลุ่มทราบ พร้อมกับให้คำชมเชย หรือให้ประกาศนียบัตร หรือให้รางวัลกับกลุ่มที่มีคะแนนพัฒนาการของกลุ่มสูงสุด และควรชี้แจงกับนักเรียนว่า คะแนนพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคนมีความสำคัญเท่าเทียมกับคะแนนที่นักเรียนแต่ละคนได้รับจากการทดสอบ สำหรับเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 2.6 เกณฑ์คะแนนเฉลี่ยกับระดับการยกย่อง

คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม	ระดับ
25 – 30	ยอดเยี่ยม
20 – 24	เก่งมาก
15 – 19	เก่ง

การเรียนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่กำหนดให้นักเรียนที่มีระดับความสามารถแตกต่างกันมาทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มละ ประมาณ 4 คน ที่มีระดับสติปัญญาและความสามารถแตกต่างกัน เป็นนักเรียนที่เรียนเก่ง 1 คน ปานกลาง 2 คน และอ่อน 1 คน โดยครูเป็นผู้กำหนดบทเรียนและงานกลุ่ม ครูเป็นผู้สอนบทเรียน ให้กับนักเรียนทั้งชั้น แล้วให้กลุ่มทำงานตามที่ครูกำหนด นักเรียนในกลุ่มช่วยเหลือกัน คนที่เก่ง ช่วยเหลือเพื่อน ๆ เวลาสอบ ทุกคนต่างทำข้อสอบของตน แล้วครูนำคะแนนของสมาชิกทุกคน ภายในกลุ่มมาคิดเป็นคะแนนของกลุ่ม และอาจจัดทำคั้งคะแนนของทุกกลุ่ม แล้วปิดประกาศให้ทุกคนทราบ

สรุปได้ว่าองค์ประกอบสำคัญของการจัดเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ โดยใช้เทคนิค STAD ประกอบด้วย การเสนอเนื้อหา การทำงานเป็นทีมหรือกลุ่ม การทดสอบย่อย การเปรียบเทียบ พัฒนาการและการยกย่อง

ขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD มีดังนี้

1. การนำเสนอบทเรียน เป็นการเสนอความคิดรวบยอดใหม่หรือบทเรียนใหม่โดยการบรรยายหรืออภิปราย หรือใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจ
2. ขั้นสอนเนื้อหาใหม่ เป็นการนำเสนอบทเรียนต่อนักเรียนทั้งชั้น โดยนำเสนอบทเรียนและใช้สื่อประกอบการสอน
3. การเรียนกลุ่มย่อย เป็นการจับนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 คน โดยลดความสามารถกันในแต่ละกลุ่ม ซึ่งสมาชิกในกลุ่มจะต้องทำตามบัตรกิจกรรมกลุ่มที่ครูกำหนดให้ นอกจากนี้ยังต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และความสำเร็จของทีม
4. การทดสอบย่อย หลังจากนักเรียนเรียนจบเนื้อหาย่อยตามแผนการจัดการเรียนรู้ นักเรียนแต่ละกลุ่มจะได้รับการทดสอบ ซึ่งไม่อนุญาตให้ช่วยเหลือกัน ทุกคนทำข้อสอบตามความสามารถของตนเอง

5. การตรวจผลการทดสอบ เป็นการนำคะแนนของแต่ละคนที่ได้จากการทำแบบทดสอบ มาเปรียบเทียบกับคะแนนฐาน ซึ่งคะแนนที่ได้จะเป็นคะแนนความก้าวหน้าของผู้เรียนและหาเฉลี่ยของกลุ่ม

6. การได้รับการยกย่อง เป็นการให้รางวัลกลุ่มที่ได้รับคะแนนเฉลี่ยตามที่กำหนดไว้ คือ กลุ่มยอดเยี่ยม กลุ่มเก่งมาก และกลุ่มเก่ง

ข้อดีและข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD

การจัดการเรียนรู้แบบต่าง ๆ ล้วนมีทั้งข้อดีและข้อจำกัดการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD ก็เช่นเดียวกัน ดังได้มีผู้นำเสนอ ดังนี้

ศุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2547 : 175) ได้กล่าวว่าข้อดีและข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค STAD มีดังนี้

ข้อดีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD

1. ผู้เรียนมีความเอาใจใส่รับผิดชอบตนเองและกลุ่มร่วมกับสมาชิกคนอื่น
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกัน ได้เรียนรู้ร่วมกัน
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำ
4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกและเรียนรู้ทักษะทางสังคมโดยตรง
5. ผู้เรียนมีความตื่นตัว สนุกสนานกับการเรียน

ข้อจำกัดการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD

1. ถ้าผู้เรียนขาดความเอาใจใส่และความรับผิดชอบจะส่งผลให้ผลงานของกลุ่มและการเรียนรู้ไม่ประสบความสำเร็จ
2. เป็นวิธีการสอนที่ผู้สอนจะต้องเตรียมการ ดูแลเอาใจใส่ในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างใกล้ชิด จึงจะได้ผลดี
3. ผู้สอนมาภาระงานมากขึ้น

ชวลิต ชูกัมพาง (2551 : 127) ได้กล่าวถึงข้อดีและข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค STAD ไว้ดังนี้

ข้อดีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD

1. ผู้เรียนมีความเอาใจใส่รับผิดชอบตัวเอง และกลุ่มร่วมมือสมาชิกอื่น
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกัน ได้เรียนรู้ร่วมกัน
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำ
4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกและเรียนรู้ทักษะทางสังคมโดยตรง
5. ผู้เรียนมีความตื่นตัว สนุกสนานกับการเรียนรู้

ข้อจำกัดการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD

1. ถ้าผู้เรียนขาดความเอาใจใส่ และความรับผิดชอบ จะส่งผลให้ผลงานกลุ่ม และการเรียนรู้ไม่ประสบความสำเร็จ เป็นวิธีการที่ผู้สอนจะต้องเตรียมการดูแลเอาใจใส่ ในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างใกล้ชิดจึงจะได้ผลดี

2. ผู้สอนมีภาระงานมากขึ้น

สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค STAD เป็นการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่กำหนดให้นักเรียนที่มีระดับความสามารถแตกต่างกันมาทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มละประมาณ 4-5 คน ที่มีระดับสติปัญญา และความสามารถแตกต่างกัน เป็นนักเรียนที่เรียนเก่ง 1 คน ปานกลาง 2-3 คน และอ่อน 1 คน โดยครูเป็นผู้กำหนดบทเรียน และงานกลุ่ม ครูเป็นผู้สอนบทเรียนให้กับนักเรียนทั้งชั้น แล้วให้กลุ่มทำงานตามที่ครูกำหนด นักเรียนในกลุ่มจะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน คนที่เก่งจะช่วยเหลือเพื่อน ๆ ที่อ่อนกว่า เวลาสอบ ทุกคนต่างทำข้อสอบของตน ไม่อนุญาตให้ช่วยเหลือกัน แล้วครูนำคะแนนของแต่ละคนที่ได้จาก การทำแบบทดสอบมาเปรียบเทียบกับคะแนนฐาน ซึ่งคะแนนที่ได้จะเป็นคะแนนความก้าวหน้า ของผู้เรียนแล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยของกลุ่ม ปิดประกาศให้ทุกคนทราบ และยกย่องชมเชยหรือให้ รางวัลกลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนด

สรุปได้ว่าขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มี 5 ขั้นตอนดังนี้

- ขั้นที่ 1 การนำเสนอบทเรียนต่อทั้งชั้น
- ขั้นที่ 2 การเรียนกลุ่มย่อย
- ขั้นที่ 3 การทำแบบฝึก/แบบทดสอบย่อย
- ขั้นที่ 4 การคิดคะแนนพัฒนาตนเอง
- ขั้นที่ 5 การยกย่องทีมที่ได้รางวัล

แผนการจัดการเรียนรู้

ผู้วิจัย ได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับแผนการจัดการเรียนรู้พบว่า มีนักการศึกษา กล่าวถึง แผนการสอน แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ ในการวิจัย ในครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้คำว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการ จัดโปรแกรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิชาใดวิชาหนึ่งไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุ จุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนั้นการวางแผนจึงต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ ที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะครูผู้สอนจะเคยมีประสบการณ์การสอนมานานหลายปีแล้วก็ตาม ประโยชน์ที่ได้ จากการวางแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้นั้นจะช่วยให้ครูรู้ว่าในแต่ละคาบ แต่ละสัปดาห์ ครูจะ

สอนวิชาอะไร เรื่องอะไร เหตุใดจึงต้องสอน จะใช้วิธีการสอนอย่างไร มีอุปกรณ์ แหล่งการเรียนรู้ ครอบคลุม พอเพียงหรือไม่ จะช่วยให้รู้ว่าจะประเมินผลนักเรียนด้วยวิธีการใด เมื่อครูได้เตรียมการล่วงหน้าแล้วจะช่วยให้เกิดความมั่นใจในการสอนมากขึ้น การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ก็จะดำเนินการไปได้อย่างราบรื่น ประหยัดเวลา ทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาได้ตามเป้าหมาย

ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้

มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้หรือแผนการสอนไว้ดังนี้

รุจิรี ภู่อาระ (2545 : 159) ได้ให้ความหมายไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้หมายถึง เครื่องมือที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนตามที่กำหนดไว้ใน สาระการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่ม

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2545 : 297) ได้ให้ความหมายไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน การวัดประเมินผลให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าแผนการสอน หมายถึง แผนที่ผู้สอนจัดทำขึ้นจากคู่มือครูหรือแนวการสอนของกรมวิชาการทำให้ผู้สอนทราบว่า จะสอนเนื้อหาใด สอนอย่างไร ใช้สื่ออะไร และวัดประเมินผลโดยวิธีใด

สุวิทย์ มูลคำ (2549 : 58) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ คือแผนการเตรียมการสอน หรือการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ และจัดทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษร โดยมีการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ มากำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุ จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยเริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์ ใช้กิจกรรมการเรียนการสอนวิธีใด ใช้สื่อการสอนหรือแหล่งการเรียนรู้ใด และจะประเมินผลอย่างไร

สรุปได้ว่าแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การวางแผน จัดเตรียมเนื้อหาการเรียนรู้อยู่ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอน สื่ออุปกรณ์ และเครื่องมือการวัด ประเมินผลที่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และกิจกรรมที่จัดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้จะต้องเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ ได้คิด ได้ทำ และได้แก้ปัญหา เพื่อให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้อย่างถาวรและเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข

ขั้นตอนการทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีขั้นตอนดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 74)

1. ทำความเข้าใจมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งแนวความคิด ขอบเขตของกลุ่มสาระการเรียนรู้นี้มาเป็นกรอบในการทำแผนการเรียนรู้

2. เขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้เป็นจุดประสงค์ปลายทางที่กล่าวถึง
3. จุดประสงค์ของกลุ่มสาระการเรียนรู้
4. จุดประสงค์จากคำอธิบายรายวิชา
5. เขียนโครงสร้างของกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้งหมด ได้แก่
 - 5.1 หัวข้อย่อย (จากคำอธิบายรายวิชาและหนังสืออ้างอิง)
 - 5.2 จำนวนตามในแต่ละหัวข้อย่อย
 - 5.3 สาระสำคัญที่เน้นความคิดรวบยอด/หลักการ/ทักษะ/ลักษณะนิสัย
 - 5.4 จุดประสงค์นำทางตามหัวข้อย่อย
 - 5.5 สร้างแผนการเรียนรู้

สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครูต้องทำความเข้าใจมาตรฐานในการเรียนรู้ก่อน แล้วจึงนำไปสู่การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

ลักษณะของแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี

วิลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2545 : 321) กล่าวว่า แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี ควรเป็นแผนการสอนที่ให้แนวทางการสอนแก่ผู้สอนอย่างชัดเจน ทั้งด้านจุดประสงค์การสอน เนื้อหาการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล โดยเฉพาะแนวทางการจัดกิจกรรม ควรเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ ได้คิด ได้ทำ ได้แก่ปัญหา จะได้เกิดทักษะกระบวนการ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

สุวิทย์ มุลคำ (2549 : 59) ได้กล่าวถึงลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีไว้ดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ไว้อย่างชัดเจน (ในการสอนเรื่องนั้น ๆ ต้องการให้ผู้เรียนเกิดคุณสมบัติอะไร หรือด้านใด)
2. กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ชัดเจนและนำไปสู่ผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ได้จริง (ระบอบทบาทของครูผู้สอนและผู้เรียนไว้อย่างชัดเจนว่าจะต้องทำอะไรจึงจะทำให้การเรียนการสอนบรรลุผล)
3. กำหนดสื่ออุปกรณ์หรือแหล่งเรียนรู้ไว้ชัดเจน (จะใช้สื่ออุปกรณ์ หรือแหล่งเรียนรู้อะไรช่วยบ้างและจะใช้อย่างไร)
4. กำหนดวิธีวัดและประเมินผลไว้อย่างชัดเจน (จะใช้วิธีการและเครื่องมือในการวัดและประเมินผลใด เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้นั้น)
5. ยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ (ในกรณีเมื่อมีปัญหาในการนำไปใช้ หรือไม่สามารถกำหนดการจัดการเรียนรู้ตามแผนนั้นได้ก็สามารถปรับเปลี่ยนเป็นอย่างอื่นได้ โดยไม่กระทบต่อการเรียนการสอนหรือผลการเรียนรู้)

6. มีความทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ และสอดคล้องกับสภาพจริงที่ผู้เรียนดำเนินชีวิตอยู่

7. แปลความได้ตรงกัน แผนการจัดการเรียนรู้ที่เขียนขึ้นจะต้องสื่อความหมายได้ตรงกันเขียนให้อ่านเข้าใจง่าย กรณีมีการสอนแทนหรือเผยแพร่ผู้นำไปใช้สามารถเข้าใจและนำไปใช้ได้ตรงตามจุดประสงค์ของผู้เขียนแผนการจัดการเรียนรู้

8. มีการบูรณาการ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีจะสะท้อนให้เห็นการบูรณาการแบบองค์รวมของเนื้อหาสาระการเรียนรู้และวิธีการจัดการเรียนรู้เข้าด้วยกัน

9. มีการเชื่อมโยงความรู้ไปได้อย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำความรู้หรือประสบการณ์เดิมมาเชื่อมโยงกับความรู้หรือประสบการณ์ใหม่ และนำไปใช้ในชีวิตจริงกับการเรียนในเรื่องต่อไป

สรุปได้ว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีต้องมีองค์ประกอบครบมีความทันสมัยต่อเหตุการณ์ กำหนดสื่อและอุปกรณ์ไว้ชัดเจน

องค์ประกอบของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

วิลสัน สุนทร โรจน์ (2545 : 298) กล่าวว่า องค์ประกอบของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เกิดจากความพยายามตอบคำถามต่อไปนี้

1. สอนอะไร (หน่วย เรื่อง ความคิดรวบยอด หรือสาระสำคัญ)
2. เพื่อจุดประสงค์อะไร (จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม)
3. ตัวสาระอะไร (โครงร่างเนื้อหา)
4. ใช้วิธีการใด (กิจกรรมการเรียนการสอน)
5. ใช้เครื่องมืออะไร (สื่อการเรียนการสอน)
6. ทราบได้อย่างไรว่าประสบความสำเร็จหรือไม่ (การวัดประเมินผล)

เพื่อหาคำตอบดังกล่าว จึงกำหนดให้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีองค์ประกอบดังนี้ วิชาหน่วยที่สอนและสาระสำคัญ (ความคิดรวบยอดของเรื่อง) จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน วัดผลประเมินผล ดังนั้นในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ จึงต้องเขียนให้ครบทุกหัวข้อดังกล่าว

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2546 : 213-214) อธิบายถึงองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยหัวข้อสำคัญ ดังต่อไปนี้

ส่วนนำ : รายวิชาหรือกลุ่ม ชั้น ชื่อหน่วยการเรียนรู้ หรือชื่อแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวนเวลาที่สอน

1. จุดประสงค์การเรียนรู้หรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง